

Konferencijos

KITYBĖS HORIZONTAI LEVINO ETIKOJE

2004 m. birželio 28 d. Vilniaus pedagoginiame universitete (VPU) ávyko tarptautinë konferencija „Kitybės horizontai Levino etikoje“, kurià surengė VPU bei Kultūros, filosofijos ir meno institutas (KFMI). Konferencija skirta, anot P. Nemo, „vieninteliui dabarties mąstytojui moralistui“. Naujasis subjektyvumo suvokimas – atspirties taðkas, analizuojant ávairius santykio su kitybe aspektus E. Levino filosofijoje. Subjektas suvokiamas ne kaip pozityvi esatis, o per tai, kas jis nėra, per iðorybà, taigi *kito* kitybė – ne objektas, o subjektas. Apþvelgsime ádomiausius konferencijos momentus.

Dokt. V. Zeliankienė (VPU) pateikė skirtingomis mąstymo tradicijomis – graikiðkà ir þydiðkà – paremtas dialogo alternatyvas. Praneðėja iðryðkino „sokratiðkojo“ ir „leviniðkojo“ dialogø skirtumus: pirmajame susitelkiama á kalbinà-loginà aspektà, pasikliaujant teoriniu keliu á bendros tiesos papinimà, antrajame svarbesnis intersubjektyvumo aspektas, Að-Tu santykis, kuriame ne tapatumas, o kitybė ágalina tikrà tarpasmeninà dialogà. Nepaisant ðiø skirtumø, praneðėja neatmetė dialogo tarp Sokrato ir Levino galimybės, juk jø dialogo sampratos papildò viena kità ir yra nukreiptos prieš autoritarizmo, konformizmo, dogmatizmo tendencijas. Dokt. D. Jakimauskienės (KFMI) praneðime jau neaptinkame perspektyvos suartinti helenistinà ir judaistinà mąstymà, jame daugiau vietos skiriama kaip tik E. Levino priekaiðtam Vakarø filosofijai, kuri, laikydamasi parmenidiðkos bûties sampratos ir akcentuodama papintinà santykà, veda ne prie artimumo kitam, bet prie totalitarizmo, prievartos kitybės atþvilgiu.

Kaip *kitas* tampa mano tapatybės ðaltiniu? Ðis klausimas tapò J. Saldukaitytės (VPU) praneðimo atramine aðimi. Lygindama E. Husserlio ir E. Levino poþiūrius á *kito* vaidmenà, ieðkant ego tapatybės, praneðėja pabrėþė, kad E. Husserlio fenomenologijoje *kitas* aptinkamas sàmonės subjektyvumo imanencijoje, empatijos dëka, tuo tarpu E. Levinui labai svarbus *að* santykio su *kitu* asimetriðkumas, *kitas* negali bûti suvokiamas kaip *alter ego*, o tik kaip absoliuti transcendencija. Praneðime buvo nuþymėtas savosios tapatybės ieðkojimo kelias kaip tremtinio kelias, kai á save sugrãptama tik atsisakant savės, tampant *kito* ákaitu. Bet ar tik santykis su *kitu*, galimybė pakeisti *kità*, bûti nepakeièiamu *kito* substitutu, sudarò *að* vertingumà? Apie tai pamàstyti paskatino

dr. A. Ðukauskaitės (KFMI) praneðimas. Jos nuomone, garsiojo danø režisieriaus L. von Triero filmi puikiai vizualizuoja naujàjà subjektyvumo sampratà. Jo filmi „Prieð bangas“, „Ðokėja tamsoje“ ir „Idiotai“ – tai „auksaðirdės“ trilogija, kurioje moterys – interpasvyvios figūros, aukojanėios savo gyvenimà vardan kito. Kas tai – vyriðkas ðovinizmas ar universalus etinis principas? – retoriðkai klausė praneðėja.

Moteriðko subjektyvumo temà pratàsė dokt. I. Lipinkos (Latvijos universitetas) praneðimas. E. Levino tekstuose daþnai susiduriame su moteriðko *kito* kaip *kito par excellence* sampratà. I. Lipinska paþymėjo, jog E. Levinas suspenduoja vyriðkà ir heroiðkà subjektyvumo koncepcijà vakarietiðkoje filosofinėje tradicijoje. Leviniðkasis moteriðkumo prigimties supratimas, griauantis vyriðkas valdþios ir vyravimo kategorijas, atveria kitokà egzistavimo bûdà. Tai orientacija á kità, „grynoji“, neþodinė komunikacija veidas-áveidà, atvirumas neþinomam, nesiekiant jo valdyti.

Prof. dr. J. Baranovas (VPU) praneðime ieðkoma sàsajø tarp nesuinteresuotos atsakomybės koncepto E. Levino filosofijoje ir kaltės sampratos F. Dostojevskio romanuose. Autorà ðias sàsajas iðryðkinti inspiravo E. Levino cituojama F. Dostojevskio frazė: „Visi esame kalti dėl visko, uþ visus ir prieš visus, ir að daugiau negu kiti“. J. Baranova padarė iðvadà, kad pamatinė E. Levino etikos sàvoka „nesuinteresuotumas“ gimsta filosofiðkai interpretuojant F. Dostojevskio kaltės sampratà. Anot praneðėjos, romano „Broliai Karamazovai“ personaþo vienuolio Zosimos radikali pozicija, paremta Naujojo Testamento morale, susiðaukia su etinio santykio asimetriðkumu E. Levino etikoje.

Dokt. D. Bacevièiūtė (KFMI) savo praneðime atvėrė tas paėias patirties struktūras, siejanėias juslumo ir etikos plotmes, o tai leidþia E. Levino etikà ávardyti kaip juslumo etikà. E. Levinas apmàsto kûniðkumà per kentėjimo beprasmybės, paþeidþiamumo patirtà kuri iðreiðkia, kaip ir etiniame santykyje su kitu asmeniu, kitybės ásverþimà, manàs uþklausimà. Autorė, analizuodama E. Levino etikos santykà su fenomenologija, pastebėjo, jog E. Levinui, skirtingai nei E. Husserliui, kûniðkumas netampa sàmonės pratàsimu, jos instrumentu, juk kûno negalia, jo pasyvumas kanėioje negali bûti áveiktas sàmonės aktyvumu.

Doc. dr. B. Nikiforovas (KFMI) praneðime identiteto ir santykio su *kitu* problema keliami religinio

pliuralizmo kontekste. B. Nikiforova apibrėpė identitetą kaip susitapatinimą su konkrečia nacionaline, etnine ir religine grupe. Visgi postmodernistiniam mąstymui ne tiek svarbu išsaugoti asmenybės vientisumą ir stabilumą, kiek išvengti fiksacijos ir suteikti pasirinkimo laisvę. Todėl ieškodama savosios tapatybės, asmenybė pradeda ieškoti *kito* savyje. O bandymas ištrinti kito kitybą dar labiau ją sustiprina, taigi iškyla dar ir tolerancijos problema, kuri yra, anot pranešėjos, ne tik religinio pliuralizmo produktas, bet ir jo vystymosi sąlyga. Dr. T. Kitlinskis (Lenkijos M. Curie-Sklodowskos universitetas) irgi palietė tolerancijos temą. Jis atskleidė kitybės interpretacijos E. Levino, J. Kristevos ir G. Pollock filosofijose, aptarė tolerancijos ribas bei kitybės nepriėmimo atvejus (ksenofobija, homofobija).

Kito kitybė gali tapti motyvu jo likvidacijai – savo pranešime apie kitybės laipsnius konstatavo prof. hab. dr. J. Mizinska (Lenkijos M. Curie-Sklodowskos universitetas). Kitybės laipsnius ji iliustravo, pasitelkdama budelio–aukos santyką per holokaustą Antrojo pasaulinio karo metais. Pranešėjos dėmesio centre – absoliuti, totali kitybė, suvokiama kaip „išrinktumas“. Kuo gi pagrįsta budelio viršenybė aukos atpvilgiu? Viršenybė gyvojo su kastuvu prieš mirusį ant kastuvo? Dievo atveju kitybės laipsniai atsiranda, susitapatinus su „išrinktaisiais“, kai skiriamasis kitybės bruožas tėra uniforma ar ūduvas. J. Mizinska aptarė ir santykio apvertimo situaciją, kai auka tampa budeliu, budelis – auka, o pats santykis su *kitu* iš esmės nepasikeičia.

Dr. T. Kačerauskas (KFMI) pranešimo tema – E. Levino etinė transcendencija. Anot pranešėjo, nors mūsų projektuojama ateitis patobulina mūsų gyvenimo visumą, tai priartina mus prie mirties, mirtis – įmogaus gyvenimo anapusbė, tokiu būdu įmogiškasis egzistencinis projektas įgyja transcendencijos aspektą. Ši transcendencija autorius vadina egzistencine transcendencija, nes be jos įmogiškasis gyvenimo horizontas neįmanomas. Doc. dr. D. Jonkus (VPU) nurodė naujus aspektus mirties sampratoje, kurie išryškėja E. Levino ir E. Finko filosofijoje. Mirties patyrimo nerasime graikiškojoje mirties sampratoje, M. Heideggerio filosofijoje įmogos vienišas santykiyje su mirtimi, nes tai santykis su mano paties mirtimi, *kito* mirtis – tik kaip mirties reprezentacija, tuo tarpu E. Levino ir E. Finko filosofijoje mirtis – tai santykis su kitybe, kuriame nėra supriešinimo tarp savaties ir kitybės (*kitas* visada yra manysje). Naujojo subjektyvumo suvokimo perspektyvoje mirtis ne išskiria, o sujungia, ji išryškėja intersubjektyviuose santykiuose. Pabrėžiama ne įmogaus egzistencijos baigtinumas, o santykis su Begalybe (E. Levinas) ar Pasauliu (E. Finkas), mirtis kaip kelias į gimimą.

Doc. dr. R. Dėrpytytė (VU) savo pranešime tyrinėjo ribą tarp E. Levino mąstymo ir negatyviosios teologijos. (Negatyvioji teologija teigia, kad jokie kal-

bos terminai negali atitikti Dievo). Ar išskiria E. Levino filosofijos ir negatyviosios teologijos keliai? Pranešėjos pastebėjimu, mes neturime griežtai nubrėžtą apofatinio diskurso ribų. E. Levinas parodo, jog kalbos plotmė nėra galutinis taškas, diskurso sąvigniova gali būti nuoroda į patyrimo plotmę. Taigi fenomenologinė E. Levino mąstymo strategija yra gimininga negatyviajai teologijai.

Dr. A. Pašeraitė (VU) kėlė klausimą, kiek E. Levino etikos sampratoje atsispindi rabiniški etikos sampratos aspektai. Pranešėjos nuomone, E. Levino ir rabiniškuosius tekstus sieja požiūris, jog *halakha* (jūdė religinė teisė) yra etinės sąmonės pagrindas, be jos etika negalėtų ąveikti savivalės. Dar vienas siejantis aspektas – tai etikos kaip teisingumo interpretacija. Socialinis teisingumas, apimantis kompleksą veiksmų nuo išmaldos davimo iki artimo meilės darbų, – neatskiriama judėjimo religingumo dalis, iš kurios ir kyla E. Levino etikos samprata.

Doc. dr. R. M. Vabalaitė (VPU) teigė, kad svarbiausias dalykas Levino teorijoje yra mano atsakomybė, nelaukiant trečiojo pagalbos. Intelektu padiktuotas svarstymas apie pamatiną įmonio susitikimą veidas-ąveidą galėtų esmingai priartinti prie neintelektualios pagavos. Levinas rašo, kad filosofinis mąstymas prasideda ąvedus trečiąją Trečiasis dieoje teorijoje yra ne tik tas, kas nėra aš pats ir pateisina pasipriešinimą, kerštą ar kitą blogą kaltininko atpvilgiu. Kitokia trečiojo atmaina dieoje koncepcijoje – *jisybė* (taip pat trečiasis asmuo). Vabalaitė svarstė, ar trečiasis ir *jis* aukštąja prasme – tik gramatinis sutapimas, ar tarp jų yra ir konceptualus ryšys.

Apšvelgę kokius kitybės horizontus E. Levino etikoje atvėrė ši konferencija, galime konstatuoti, kad pati kitybė išlieka neapibrėžiama, nepažini ir paslaptinga.

Edita Budrytė

Vilniaus pedagoginis universitetas,
Filosofijos katedra,
el. paštas edita52001@yahoo.com

ARTHURO SCHOPENHAUERIO AKTUALUMAS: FILOSOFINĖS INTERPRETACIJOS

2004 m. spalio 23 d. Kultūros, filosofijos ir meno institute (KFMI) ąvyko komparatyvistinio kultūros studijų skyriaus ir VDA Filosofijos katedros surengta ciklo *Didieji mąstytojai* trečioji respublikinė mokslinė konferencija *Schopenhauerio aktualumas: filosofinės interpretacijos* (pirmosios dvi buvo skirtos Kierkegaardui ir Nietzsche'į). Dėmesys šiam mąstytojui yra dėsningas, kadangi Arthuras Schopenhaueris (1788–1860) yra itin reikšminga filosofijos figūra, kuri ąvykdo tikrą perversmą Vakarų mąstymo tradicijoje. Jis buvo vienas tų didžiųjų mąstytojų, kurie įymi naujo „neklasikinio“, „atviro“ mąstymo pradžia filosofijoje. Schopenhauerio koncepcija turėjo įenklią

ątakà tolesnei filosofijos ir net psichologijos raidai, mąstymo stiliui bei idėjų raidkos formoms. Tad ne-turėtø stebinti, kad Lietuvoje, kaip, beje, ir uþsieny-je, yra didelis susidomėjimas Schopenhauerio kûry-biniu palikimu. Tai liudija ir gausus ðioje konferen-cijoje dalyvavusio praneðejø ir klausytojø skaičius.

Konferencijà pradėjo V. Asakavièiûtė praneðimu *Uþuojauta ir kanėia Schopenhauerio ir Nietzsche's fi-losofijoje*. Ji lyginamuøju aspektu analizavo, koks Schopenhauerio ir Nietzsche's koncepcijose iðplėto-tas poþiûris á gyvenimà ir kanėia, kokius pagrindi-nius principus iðkelia Schopenhauerio uþuojautos ir Nietzsche's savikûros etika, ar mes galėtume rasti ðio mąstytojø idėjines sàsajas. Praneðėja atkreipė dē-mesà á tai, jog Nietzsche, nors ir suvokė tragiðkà bei nihilistiðkà þmogaus padėtà pasaulyje, visgi savikûros idėja padėjo mąstytojui iðvengtí pesimizmo. Scho-penhaueriui to padaryti nepavyko: jam gyvenimas kaip beasmenės valios vaizdinys yra bevertis ir be-prasmis. Þmogus eia apibrėþiamas kaip aklos, be-tikslės valios árankis.

Kitas praneðėjas, dr. T. Kaèerauskas, pratæsda-mas V. Asakavièiûtės áþvalgas, kėlė probleminà klausimà: ið kur kyla Schopenhauerio pesimizmas? Kar-tu jis atkreipė dēmesà á šio mąstytojø idėjø sàsajas ir átakà Nietzsche's bei Heideggerio filosofijai. Bu-vo analizuojamas Schopenhauerio metafizinis prin-cipas – valia, kuri, dr. T. Kaèerausko teigimu, ne-bėra mąstymo schema, skurdinanti gyvenimo sam-pratà. Tai atviras poetinis principas, leidþiantis þmo-gaus pasaulà traktuoti kaip kûrybinà erdvę. Scho-penhaueris pats nurodo savo pesimizmo áveikos ke-lià, kuriuo vėliau eina kiti gyvenimo ir egzistenci-jos filosofai: Nietzsche ir Heideggeris. Praneðimo pabaigoje akcentuojama, kad tiek Nietzsche, tiek Heideggeris, pabrėþdami kûrybingà þmogaus polėkà ir jo gyvenimo tragiðkà sàrangà, yra artimi Scho-penhaueriui.

Dr. N. Kardelis savo praneðime *Schopenhauerio tragiðkumo sampratos aktualumas* analizavo vienà svarbiausio Schopenhauerio koncepcijos bruoþø – tragiðkumà. Praneðėjas taikliai pastebėjo, kad Scho-penhauerio koncepcijoje tragiðkumo sàvoka yra fun-damentali, rutuliojo mintà, kad joje galime áþvelgti ne tik pesimistiniø, bet ir dþiaugsmo apraiðkø. Pra-neðime taip pat buvo analizuojamas probleminis klausimas: ið kur kyla tragedijos malonumas? Taip pat buvo aptariamø valios ir vaizdinio, uþuojautos ir kanėios idėjos, kurios buvo siejamos su tragiðku-mo pajauta ir analize. Dr. N. Kardelis pabrėþė grai-kiðkosios tradicijos, Platono, Aristotelio átakà Scho-penhauerio tragiðkumo sampratos aktualumui.

Dr. A. Lieponius buvo vienas tø praneðejø, kurie ðioje konferencijoje sutelkė pagrindinà dēmesà á psi-chologinà Schopenhauerio filosofijos interpretacijà. Jo praneðime *Schopenhaueris: elgsena su paèiu savimi kaip psichologinė paradigma* buvo nagrinėjama, kaip Scho-penhauerio idėjos praturtino kai kuriø psichologijos

mokyklø specializuotus tyrimus, išryškino naujas te-mas taikomojoje ir praktinės psichologijos srityse. Dr. A. Lieponius áþvelgė, kad Schopenhauerio idėja: *gy-venimas kaip visuma ir individas kaip visuma* buvo išsamiai nagrinėjamos daugelyje átakingø psichologi-jos mokyklø: ypaè tai akivaizdu *Gestalt* psichologijos tradicijoje, taip pat NLP koncepcijoje (gimusi lingvis-tikos, informatikos, mistikos ir psichologijos sandûro-je). Dr. A. Lieponius paþymėjo, kad Schopenhauerio filosofijoje iðplėtoti poþiûriai suteikė ávairioms psicho-logijos sritims daugiau kryptingumo ir inspiravo ádo-mias hipotezes. Akcentuota, kad tiesioginis Schopen-hauerio koncepcijos poveikis jauėiamas psichoanali-zei, ypaè Freudø mokymui.

Dr. K. Šapoka savo praneðime *Schopenhauerio áaka psichoanalitinei Freudø teorijai* pratæsdamas dr. A. Lieponiaus pastebėjimus nuosekliai nagrinėjo Schopenhauerio átakà psichoanalitinei Freudø teori-jai. Jis atkreipė dēmesà, kad Freudø veikaluose jau-ėiama daugybė ðopenhaueriðkø motyvø, nors Freu-das ir gynėsi, jog pastarojo veikalø neskaitė. Prane-ðime buvo keliami akivaizdþiausi conceptualiniai pa-naðumai, kurie leidþia nuspėti esminè ðopenhauerið-kos pasaulėþiûros átakà Freudø idėjoms. Akcentuo-ta, kad Freudø pasàmonės teorija buvo beveik iden-tiška Schopenhauerio valios sampratai, be to, Freu-do *Ego* giminingas Schopenhauerio filosofijos inte-lekto, arba sàmonės, sampratai. Taip pat praneðime paþymima, jog esminė Freudø teorijos konstitucija sutelpa á Schopenhauerio iracionalios valios modelà. Todėl Freudø teorijà galime traktuoti kaip raciona-listinės naujøjø amþio filosofijos kritikà, pradėtà Schopenhauerio kaip sàmonės duotos paèiai sau de-maskavimà, sàmonės savijþinos neigimà.

Ádomø praneðimà *Schopenhaueris apie estetinà pa-tirtà* perskaitė dr. S. Mostauskis, kuris conceptualiai analizavo ir pateikė ávairiais rakursais Schopenhau-erio poþiûrà á estetinà patirtà. Praneðime iðnagrinėta, jog Schopenhaueriui estetinė pagava – tai genialus, betarpiðkas, akivaizdus, intuityvus, sàmoningas ir spontaniðkas idėjø paþinimo būdas. Jis lokalizuoja-mas kaipkur greta afektø ir juslinio potyriø, gali per juos reikòtis, bet nėra jiems tapatus. Schopenhaueris apibrėþia srità, kuriai suteikia itin aukòtà statusà ir ypatingus ágaliojimus, kartu pripaþindamas, kad ne-sugeba jos atskleisti sàvokomis. Galime teigti, anot dr. S. Mostauskio, kad per estetinà ir net ontologi-nà patirtà Schopenhaueris iðlaisvina ar atgaivina tu-rinius, kurie yra realūs, bet nepasiduoda minėiai – bent jau refleksyviai minėiai.

Dr. L. Jakentatė savo praneðime *Schopenhauerio minėio ataidai postmodernioje prancûzø filosofijoje* dau-giausia dēmesio skyrė G. Deleuze'o veikalo *Kas yra filosofija* analizei. Akcentuota, jog šiame veikale G. De-leuze'as iðkelia estetinius jausmus ir iðskiria tris filoso-fijos sudedamàsias dalis: *konceptus, conceptualinius per-sonaþus* ir *imanentinà planà*, kuriuose, dr. L. Jakentai-tės teigimu, galime aptikti Schopenhauerio minėio atai-

dus. Sugebėjimą sujungti visas šias tris filosofijos dalis, G. Deleuze'o manymu, turi tik genialus filosofas, o tai reikšia turėti savo stilių. Filosofija atsiskleidžia kaip nuolatinis tapsmas, o ne istorija. Be to, Schopenhauerio mąstymo šaka, dr. L. Jakentaitės manymu, pasireiškia ir G. Deleuze'o filosofijos stiliaus savitumu bei originalumu.

A. Juzefoviė savo pranešime *Schopenhauerio indė mąstymo tradicijos recepcija* nuosekliai atskleidė indė mąstymo tradiciję poveiką Schopenhaueriui ir šio mąstytojo idėjų sąsajas su senovės indė filosofinėmis idėjomis. A. Juzefoviė kėlė ir švairiais aspektais analizavo problemišką klausimą: ar Schopenhauerio domėjimasis Rytais buvo nuodirdus, ar tai buvo labiau ekscentriško mąstytojo poza? (pvz.: bandymas užmaskuoti neabejotiną Jenos romantikę pasaulėžiūros šaką). Vienareikšmiu atsakymu šį sudėtingą klausimą nėra, bet A. Juzefoviė taikliai pastebėjo, kad interpretatoriai sutaria, jog Schopenhaueris buvo vienas nuosekliausių XIX a. pirmos pusės Rytų mąstymo tradiciję propagavusių Vakaruose, kuris pradėjo dialogą tarp Rytų ir Vakarų kultūros bei mąstymo tradiciję. Jis buvo išsamiai susipažinęs su švairiais Rytų tekstais ir jų interpretacijomis: studijavo *Vedas*, įtvėjęsi *Upanišadomis*, buvo susipažinęs su kai kuriais kinų traktatais: *Permainų knyga* („I – dzin“), Konfucijaus veikalų *Apmąstymai ir padėkesiai* („Lun Yu“), Laozi priskiriamu veikalų *Daodejin*. A. Juzefoviė pažymi, kad Schopenhauerio *valia gyventi* yra artima *Dao* sąvokai. Schopenhaueris taip pat id budizmo perėmė *Nirvanos* idėją, kurią aiškino kaip visišką pasaulio ir gyvenimo neigimą, tiesiogiai id Indijos buvo perimta ir mirties bei atgimimo koncepcija. Schopenhauerio filosofijoje A. Juzefoviė išvėlgė budistiną pasaulio ne-realumo pabrėžimą, gyvenimo neigimą, pesimizmą, neveiklią užuojautą, kanėios sureikšminimą. Šie pagrindiniai Schopenhauerio filosofijos bruožai, A. Juzefoviė teigimu, mąstytojo koncepciją daro artimą indė mąstymo tradicijai.

Konferencijos pirmininkas prof. A. Andrijauskas konferenciją užbaigianėšame pranešime *Schopenhaueris ir neklasikinio mąstymo principai* tarsi sudėjo ir apibendrino daugelį anksėšiau švairių autorių pranešimuose nuskambėjusių temų ir leitmotyvinių elementų. Š Schopenhauerio figūrą profesorius išvėlgė postmoderno laikais švyravusių neklasikinių mąstymo principų aspektu. Prof. A. Andrijauskas pabrėpė, kad Schopenhaueris id tikrąjį buvo vienas didžiųjų mąstytojų, atvėrusių naują Vakarų filosofinės minties raidos etapą. Jo išplėtotoje iracionalios valios metafizikoje išryškėjo dvi svarbios tolesnei Vakarų mąstymo tradicijai tendencijos: pirmoji – radikali konfrontacija su anksėšiau vyravusia *klasikine* filosofija, ypaė vokieėšio klasikiniu idealizmu, konceptualus atsiribojimas nuo pamatinėš jos principų, antroji – rytietiškų mąstymo principų štraukimas š savo filosofinė sistemą. Schopenhauerio pabrėptinai asmeninis filosofavimo

stilius, anot A. Andrijausko, įenkliną *posūkį* Vakarų filosofinėš minties istorijoje nuo vokieėšio klasikinei filosofijai būdingę abstrakėšio racionalistinię konstrukciję, išorinio pasaulio pašinimo sureikšminimo š naujas „neklasikines“ ontologiėšiai orientuotas koncepcijas, sutelkianėšias savo dėmesą š švairias „gyvenimo“ metamorfozes, įmogaus vidiną pasaulį, aktualiausias jo būties ir kūrybos problemas. Prof. A. Andrijauskas pažymėjo, kad dabartiniame moksliniame diskurse nėra tvirtos „neklasikinės“ filosofijos sampratos, ji dašnusiausiai vartojama trimis skirtingais aspektais. Pranešime buvo apsiribota pirmuoju aspektu, kuris naudojamas apibrėpžiant pohegelines, su Schopenhauerio, Kierkegaard'o, Nietzsche's ir Bergsono idėjomis susijusiomis „gyvenimo“ filosofijos nuostatomis, konceptualiai priešpriešinamas pamatiniams Naujaję ampėš metafizikos ir klasikinėš racionalistinėš filosofijos principams. Pranešime buvo išskirti „neklasikinės“ filosofijos pradininkai: išryškintos jų sąsajos, esminės nuostatos ir problemos, išanalizuotas originalus jų filosofavimo stilius, neaprašti idėjų raiškos būdai. Šie filosofai, anot pranešėjo, pakeitė klasikinė metafizinę filosofijos raidą ir nepriklausomai vienas nuo kito filosofinė sąmonę formavo remdamiesi nauja subjektyvistine menine pasaulėžiūra – jie iš principo atsiskėš sistemingumo principo, iškėš sąmonės ir įmogaus būties problemę svarbą. Atsiribodami nuo pseudomokslinio klasikinėš universitetinėš filosofijos įargono jie prabilo š savo skaitytojus ne abstrakėšio nuvalkiotę kategoriję, o gyva kontekstinę ir situacinę sąvokę kalba. Tai, kad jie pasirinko laisvą ir išraiškingą didžiį individualę filosofavimo stilį, anot profesoriaus, padėjo jiems geriau perteikti savo unikalią patirtą ir stipriai paveikti vėlesnėš filosofinėš minties raidą.

Visi konferencijoje skaityti pranešimai sulaukė didelio klausytojų susidomėjimo ir aktyvię diskusiję, kurios ir buvo turbūt maloniausias klausytojams šios turiningos konferencijos aspektas. Išklausti pranešimai ir gyvos turiningos diskusijos patvirtino tai, kad A. Schopenhaueris, nuo kurio gimimo praslinko jau daugiau nei du šimtmeėšiai, iki šiol išliko unikali ir išskirtinė Vakarų filosofijos figūra, kuri traukia mokslininkus, filosofus ir skaitytojus savo štaigiu netradiciniu mąstymu, verėia ieškoti nauję interpretaciję, dar neatskleistę idėjų. Konferencija praėjo puikiai, visuose pranešimuose buvo atskleistos labai savitos, šdomios, iš skirtingę požiūrių taėkų Schopenhauerio filosofijos interpretacijos, buvo išryškinti svarbiausi šio mąstytojo koncepcijos klodai, atskleisti nauji filosofinėš minties raidos vingiai. Todėl su nekantrumu lauksime nauję komparatyvistinię kultūros studiję skyriaus rengiamę ciklo *Didieji mąstytojai* konferenciję.

Vaida Asakaviėšitė
Vilniaus pedagoginis universitetas,
Filosofijos katedra,
el. paštas filosofai@vpu.lt